

POTENCJAŁ REKREACYJNY GÓRSKICH TERENÓW WIEJSKICH W REJONIE ROŻNIATOWSKIM W OBWODZIE IWANO-FRANKOWSKIM

Inna Krekhovetska

Carpathian National University of Vasyl Stefanyk, Iwano-Frankowsk, Ukraine

RECREATIONAL POTENTIAL MOUNTAINOUS RURAL AREA ROZHNIATIV DISTRICT, IVANO-FRANKIVSK

Streszczenie

Górskie obszary wiejskie to tereny charakteryzujące się trudnymi warunkami hipsometrycznymi i orograficznymi, geograficznym wysokościowym podziałem na strefy i odpowiednią zmiennością wskaźników hydrologicznych, meteorologicznych i krajobrazowych. Rzeźba terenu i klimat to podstawowe kryteria określające przynależność wsi do wykazu miejscowości górskich na Ukrainie. Miejscowości te posiadają znaczący potencjał rekreacyjny, który można wykorzystać do różnego rodzaju turystyki i rekreacji, zwłaszcza wiejskiej rozwijającej się aktywnie w ostatnich latach we wsiach ukraińskich. Potencjał rekreacyjny badanego obszaru wymaga obiektywnej oceny w celu właściwego planowania promocji turystyki na tym terytorium i optymalnego wykorzystania zasobów rekreacyjnych. Niniejszy artykuł stanowi próbę określenia i przeanalizowania potencjału rekreacyjnego górskich terenów wiejskich w rejonie Rożniatowskim w obwodzie Iwano-Frankowskim z uwzględnieniem specyfiki naturalnej regionu, zaplecza socjalnego i infrastrukturalnego, dziedzictwa historyczno-kulturowego oraz stanu otaczającego środowiska naturalnego jako czynników mających wpływ na stały rozwój obszarów wiejskich. Do przeprowadzonej analizy zastosowano metodę punktową. Celem badania było wyodrębnienie i pogrupowanie wspólnot wiejskich według stopnia rozwoju potencjału rekreacyjnego. Na tej podstawie opracowano mapę. Opisano zabytki

w regionie oraz najatrakcyjniejsze miejscowości z perspektywy rekreacyjnej. Zostały zaproponowane główne cele operacyjne, które mają spowodować wzrost regionu zgodny z zasadami zrównoważonego rozwoju.

Słowa kluczowe: górskie obszary wiejskie, potencjał rekreacyjny, stały rozwój, turystyka.

Summary

Mountain areas are rural areas characterized by difficult conditions and orographic, geographical altitude zoning and corresponding volatility indices of hydrological, meteorological and landscape. Relief and climate are the basic criteria for determining membership in the village to the list of mountain resorts in Ukraine. These resorts have significant recreational potential, which can be used for different types of tourism and recreation, especially the rural developing actively in recent years in the villages of Ukraine. Recreational potential of the study area requires an objective assessment of proper planning in order to promote tourism in the territory and optimal use of facilities. This article attempts to identify and analyze the recreational potential of rural areas in the mountainous region of Rozhniatow of Ivano – Frankivsk, taking into account the specificity of the natural region, social facilities and infrastructure, historical and cultural heritage and the state of the surrounding environment as factors affecting the sustainable development of rural areas. For the analysis method was applied points. The aim of the study was to identify and group the rural communities of the degree of development of recreational potential. On this basis the map. Described monuments in the region and the most attractive from the perspective of the village recreation. Have been proposed main operational objectives, which are to increase the region consistent with the principles of sustainable development.

Key words: *mountain rural areas, recreational potential, sustainable development, tourism.*

WSTĘP

Stawy rozwój górskich obszarów wiejskich w ostatnich latach staje się coraz bardziej istotny. Regiony górskie charakteryzują się osobliwą podatnością na wpływ antropogeniczny poprzez swoje naturalne właściwości. Jednocześnie posiadają one znaczny potencjał naturalny oraz wyróżniają się rozwojem kulturalnym, historycznym i etnicznym. Coraz częściej dostrzegalne jest turystyczne

zainteresowanie górkimi miejscowościami w rejonie Roźniatowskim, dlatego ważniejsza staje się właściwa ocena potencjału rekreacyjnego oraz zaproponowanie optymalnych dróg do jego racjonalnego wykorzystania.

Rejon Roźniatowski położony jest w południowo-zachodniej części obwodu Iwano-Frankowskiego na Podgórzu Karpackim, w górskiej części Karpat Ukraińskich. Obejmuje powierzchnię 130 275,7 ha z górkimi miejscowościami (23 rady wiejskie), stanowiącymi 86,5% ogólnej powierzchni (112 706,9 ha). Pozostałe, stanowią obszary 5 wspólnot terytorialnych nie posiadają statusu górkiego, wśród nich wioski typu miejskiego – Roźniatów, Broszniów-Osada. Dlatego cały rejon zalicza się do górkiego i posiada unikalne cechy charakterystyczne. Na tych obszarach można istnieją zróżnicowane piętra klimatyczno-roślinne, które wpływają na rozwój społeczno-ekonomiczny, demograficzny, etnokułturowy i komunikacyjny rejonu. Wpływają również na konieczność stosowania specjalnego podejścia do problematyki stałego rozwoju w granicach całego regionu. Uwaga koncentruje się głównie na zachowaniu walorów krajobrazowych i na nieodnawialnych zasobach naturalnych. Natomiast w działalności społecznej i ekonomicznej, powinny pojawiać się takie, które przyczyniają się do maksymalnego zachowania osobliwości naturalnych, historycznych i kulturowych . Główny akcent winien być położony na rozwój turystyki i rekreacji regionu.

Autorzy ukraińscy (Hnatiw, 2007, Rutynskyj, 2006, Żuk, 1993) zaliczają górkie obszary wiejskie do terenów, będących w okresie stagnacji, ze słabo rozwiniętą infrastrukturą i niskim poziomem rozwoju społecznego, co zostało podkreślone w ukraińskiej ustawie o statusie miejscowości górkich . Optymalne wykorzystanie potencjału rekreacyjnego wsi górkich może jedynie w części rozwiązać problemy ekonomiczne tych obszarów, w tym głównie problemu bezrobocia. Musi również sprzyjać zachowaniu samodzielności kulturowo-etnograficznej regionu. Dlatego też można postawić tezę, że rekreacyjne wykorzystanie oraz rozwój turystyki wiejskiej, jest priorytetową drogą dla budowy strategii stałego rozwoju regionu.

CEL BADAŃ

Celem badań było określenie potencjału rekreacyjnego wiejskich wspólnot terytorialnych na obszarach górkich w rejonie Roźniatowskim w obwodzie Iwano-Frankowskim. Wykorzystanie potencjału rekreacyjnego na potrzeby turystyki, w tym agroturystyki, może pomóc w zachowaniu ekosystemów i naturalnych zespołów terytorialnych przy jednoczesnej, nieznacznej ingerencji w elementy naturalne. Jest to jeden z ważnych czynników rozwoju tych terenów. Kolejny cel stanowiła analiza głównych atrakcji turystycznych w górkich

miejsowościach rejonu Rożniatowskiego w kontekście ich oceny według kryteriów mających wpływ na atrakcyjność regionu oraz wyodrębnienie najcenniejszych wsi z rekreacyjnego punktu widzenia.

METODYKA I OPIS BADAŃ

Przez potencjał rekreacyjny należy rozumieć zdolność środowiska przyrodniczego do zaspokajania potrzeb człowieka związanych z wypoczynkiem, odtwarzaniem sił biopsychofizycznych oraz doznaniem estetycznymi (Kistowski, 1993).

W celu oszacowania potencjału rejonu Rożniatowskiego w obwodzie Iwano-Frankowskim użyto metodę badania punktowego Rungego (2006), przy wykorzystaniu także metody kartograficznej wypełniania tła, w celu wizualnego przedstawienia badanego zjawiska.

W pierwszej kolejności zaproponowano ocenę potencjału rekreacyjnego miejscowości górskich według czterech głównych grup wskaźników, w skład których wchodzi następujące elementy:

1. warunki oraz zasoby naturalne:
  - wskaźnik lesistości, %;
  - sieć rzek, jezior i innych zbiorników wodnych, km²;
  - obiekty rezerwatowe o znaczeniu państwowym, liczba jednostek;
  - obiekty rezerwatowe o znaczeniu lokalnym, liczba jednostek;
  - oznakowane albo dobrze znane szlaki turystyczne w granicach wiejskich, liczba jednostek.
2. Zaplecze socjalne oraz infrastrukturalne:
  - powierzchnia obszarów wiejskich, km²;
  - ludność wspólnoty obszarów wiejskich, liczba osób;
  - liczba budynków na wsi, liczba jednostek;
  - ciąg dróg z twardą nawierzchnią, km;
  - liczba obiektów agroturystycznych, które przyjmują turystów, liczba jednostek;
  - liczba miejsc w sanatoriach i kurortach, liczba jednostek;
3. dziedzictwo historyczno-kulturowe:
  - liczba budowli historycznych na terenie wsi, ilość sztuk;
  - liczba muzeów, ilość sztuk;
  - liczba obiektów kulturalnych, ilość sztuk;
  - liczba jadalni, kawiarni, restauracji, barów i przedsiębiorstw handlowych, ilość sztuk;
4. stan otaczającego środowiska naturalnego:
  - ziemie   obiektów   rezerwatowych,   ha/osobę;

- liczba nielegalnych wysypisk śmieci przemysłowych, komunalnych i budowlanych, ilość jednostek;
- obecność emisji szkodliwych substancji do powietrza atmosferycznego ze stacjonarnych i ruchomych źródeł skażenia, m³/100 osób;
- liczba powierzchniowych zbiorników wodnych, do których spływają ścieki, ilość jednostek.

Analiza metodą punktową polegała na przypisaniu każdej miejscowości górskiej z terytorium Roźniatowszczyzny pewnej ilości punktów, na którą składały się wartości z oceny elementów wchodzących w skład czterech głównych grup wskaźników wymienionych powyżej. W zależności od intensywności zjawiska przyznawano punkty w skali od 1 do 4. Następnym etapem był podział wiejskich miejscowości na klasy, według uzyskanych przez nie wyników, celem wyodrębnienia obszarów z niskim, średnim i wysokim potencjałem rekreacyjnym.

WYNIKI I ICH OMÓWIENIE

W rejonie Roźniatowskim obwodu Iwano-Frankowskiego funkcjonuje ogółem 28 rad wiejskich, z czego 23 można zaliczyć do miejscowości górskich (w podziale administracyjnym Ukrainy, Rada Wiejska odpowiada gminie w podziale administracyjnym Polski). Poszczególne miejscowości różnią się między sobą typem krajobrazu, stopniem antropogenicznej zmienności terenu, rozwojem społecznym i ekonomicznym oraz innymi czynnikami. Priorytetowym rodzajem aktywności rekreacyjnej na tym obszarze jest rozwój turystyki wiejskiej. Daje ona możliwość wykorzystania istniejącej bazy infrastrukturalnej i nie potrzebującego istotnych przekształceń środowiska naturalnego, które razem z zachowaną tradycją i kulturą pełnią rolę głównego czynnika turystycznej atrakcyjności badanych terenów.

Jak wspomniano wyżej, ocena potencjału rekreacyjnego wsi górskich według poszczególnych komponentów, zależeć będzie od obiektywnych właściwości składowych tego potencjału, zwłaszcza od warunków i zasobów naturalnych, zaplecza socjalnego i infrastrukturalnego, dziedzictwa historyczno-kulturalnego oraz stanu otaczającego środowiska naturalnego.

W pierwszej kolejności należy zaznaczyć, że stan ekologiczny wszystkich górskich miejscowości terenów wiejskich w rejonie Roźniatowskim można uznać za odpowiedni dla rozwoju turystyki wiejskiej. Nie ma zdecydowanych różnic w stanie ekologicznym badanego regionu. Wśród odnotowanych problemów ekologicznych można wymienić: nielegalne wysypiska śmieci o niewielkich rozmiarach, kilka źródeł zrzutów zanieczyszczonych wód do rzek, nielegalne wycinki lasów oraz zanieczyszczenia wód powierzchniowych

i terenów przyrzecznych przez śmieci komunalne. Nie stwarza to jednak przeszkód dla odpoczynku, ponieważ nie wpływa w radykalny sposób na estetykę krajobrazów.

Jeżeli chodzi o naturalne osobliwości terenów, to z punktu widzenia warunków naturalnych miejscowości przeznaczone dla celów odpoczynkowych można podzielić na trzy grupy (Melyk, 2002):

1. Podgórskie krajobrazy kotlin akumulacyjnych w północnej części rejonu – Roźniatowska Wyżyna Denudacyjno-Akumulacyjna (Riwnia, Cinewa) oraz w południowo-środkowej części Pryłukwyńskiej Denudacyjno-Akumulacyjnej Równiny (Berlohy, Kamiń, Topilskie, Petranka). Krajobraz ten występuje na nieznacznej części terytorium rejonu, poddany jest przekształceniom antropogenicznym, charakteryzuje się względnie niską atrakcyjnością rekreacyjną;
2. Krajobraz niskich gór w środkowej części rejonu administracyjnego. Charakteryzuje się rzeźbą terenu z gęstą siecią dolin rzecznych, jarów i wąwozów. Liczne doliny rzek dzielą obszar na szereg międzyrzeczy (Krywa, Hrabiw, Łopianka, Spas, Pohorilec, Pidsuchy, Jasenowec, Iwaniwka, Dubszary, Łeciwka, Duba, Kniziwskie, Pidlassia, Ripne, Roszniate, Wilchiwka, Słoboda Nebyliwska, Łowahy, Nebyliw, Sływky). Tereny te są atrakcyjne i sprzyjają aktywności turystycznej;
3. Góry średnie, międzygórze, pasma szczytowe, krajobraz wysokogórski fliszowy – w południowej części rejonu. Ta część regionu jest prawie całkowicie zalesiona. Krajobraz jest mniej dostępny dla turystów i mniej przekształcony antropogenicznie. Na tym obszarze znajduje się niewielka liczba wsi leżących w znaczących odległościach od siebie (Łypowycia, Suchodil, Łuhy, Iłemnia, Osmołoda, Kuzmyniec, Hrynkiw, Łazy, Babskie). Miejscowości te mogą przyciągać uwagę bogactwem szlaków turystycznych o wysokim stopniu trudności ich pokonania.

Na turystyczną atrakcyjność regionu wpływają obiekty wodne, które wyraźnie urozmaicają krajobraz. Warto podkreślić, że całokształt estetyczny miejscowości często zależy także od jej wielkości, typu zabudowy, położenia, rozmieszczenia dróg. Dlatego niemożliwa jest ocena wyłącznie na podstawie czynników naturalnych. Do najatrakcyjniejszych miejsc w rejonie należą tereny położone wzdłuż rzeki Limnicy (Kuzmyniec, Jasen, Zakernyche, Sływky), a także niewielkie wsie na obrzeżach rejonu (Iłemnia, Hrabiw, Suchodil).

Atrakcyjność turystyczną miejscowości podnoszą pomniki przyrody (geologiczne, botaniczne i geomorfologiczne obiekty), zwłaszcza wyraziste – oryginalne – grzbiety Środkowych Gorganów: Syhlis, Arsyzia, Iłemski, Werchnio-Limnyckie Gorgany, Hrofa-Popodia, Gorgany Sywuliańsko-Stanymyrskie, Werchowińsko-Wododilny Grzbiet (Hileckyj, 2009). Wielkim

zainteresowaniem wśród turystów cieszą się wsie, z których można rozpocząć wędrowkę po szlakach turystycznych (Spas, Łuhy, Jasen). Najlepszym jednak punktem startowym jest Osmołoda, położona w miejscu ujścia rzeki Mołody – prawego dopływu rzeki Limnicy. Ta niewielka miejscowość położona jest 45 km od centrum rejonu – Rożniatowa oraz 25 km od stacji kolejowej Rożniatów-Krechowicze na linii kolejowej Iwano-Frankiwszk – Stryj.

Znaczną wartość rekreacyjną stanowią źródła wód mineralnych, w które obfituje uroczysko Pidliute (3 km na północ o wsi Osmołoda). Lecznicze siarczano-jodowe wody mineralne są dostępne w trzech basenach: Andrij, Sylwester i Tyt. Są one skuteczne w leczeniu reumatyzmu, różnych chorób zapalnych, gruźlicy kości i niedokrwistości. Założycielem tego uzdrowiska był biskup lwowski Sylwester Sembranowycz, a jego rozbudowę poprowadził później i uczynił swoją rezydencją – biskup Andrij Szeptycki.

Wśród innych naturalnych elementów górskich terenów wiejskich należy wymienić miejsca występowania goryczki żółtej – wartościowej rośliny leczniczej (Osmołoda); rezerwat błota oligotroficznego z nisko produktywnym lasem sosnowym (Krasne); wysokogórskie lasy rosnące pomiędzy lasami mieszanymi a czysto świerkowymi (wiek 250-300 lat) aż do miejsc występowania sosny górskiej (Pinus mugo Turra) (wiek 230 lat) (Suchodil); rezerwat lasu świerkowo-bukowo-jodłowego o wieku ponad 200 lat (Iłemnia); jezioro Rosochan – na zboczach grzbietu Arszycia na wysokości 1120 m; uroczysko „Sokił” – miejsce występowania sosny zwyczajnej – reliktu Karpat; Pawliwski Kamiń – kamień o wysokości ponad 30m, znajdujący się w trójkącie ekosystemu leśnego, w przybliżeniu w jednakowej odległości od trzech miejscowości – Kniaziwske, Pidlissia i Duba oraz inne (Prychodko, 2000).

Sieć komunikacyjna umożliwiająca dojazd do miejscowości jest różnorodna. Najlepiej rozwinięta występuje na obszarach leżących koło Rożniatowa i Perehinskiego. Dla wsi położonych na obrzeżach rejonu, zwłaszcza tych niewielkich, gdzie stan dróg znacznie się pogarsza (Hrabiw, Krywa, Kuzmyneć, Hrynkiw, Łazy, Babske, Pohar, Czerepyna, Turiwka, Suchodil, Łuhy) komunikacja jest wyjątkowo trudna.

Bogactwo dziedzictwa kulturalno-historycznego rejonu jest mocno związane z zachowaną na wsiach kulturą bojkowską, a także z istniejącymi zabytkami dawnej architektury. Chodzi przede wszystkim o drewniane cerkwie XVIII-XIX w. w miejscowościach Spas, Kniaziwske, Sławky; piec hutniczy „Anheliwska domnycia” – ruiny pieca w uroczysku Anheliiw – jedynym na Ukrainie zabytkiem kultury rzemieślniczej XIX w. (wytapianie stali) (rys. 2); krzyż „w imię świętej mądrości” (XIX w.) (Jasen); pamiątkowy znak z okazji 100-lecia początku ukraińskiej emigracji do Kanady (Nebyliw), obóz harcerski – muzeum „Sokół” – najstarsze miejsce obozu sportowego organizacji młodzieżowej „Płast” (Swystowycz, 2000).

Rysunek 1. „Anheluwska domnycia” – zabytek kultury rzemieślniczej XIX w.
(fot. autorki, lipiec 2012)

Figure 1. “Anheluwska domnycia” – crafting a cultural monument of XIX century
(photo by the author, July 2010)

Wyjątkowo cenne są górskie obszary wiejskie, łączące w sobie kilka składowych potencjału rekreacyjnego, zwłaszcza walory naturalne (krajobrazowe), dziedzictwo historyczno-kulturowe oraz rozwiniętą infrastrukturę, w których każdy z odwiedzających może znaleźć coś interesującego dla siebie.

W celu określenia potencjału rekreacyjnego górskich obszarów wiejskich Roźniatowszczyzny, po przeprowadzeniu analizy metodą punktową, połączono w grupy wsi o jednakowych lub bliskich wartościach wskaźników. Z możliwych do uzyskania maksymalnie 76 punktów (po 19 elementach) jedynie jedna wspólnota wiejska otrzymała 54 punkty (Osmołodska wspólnota). Minimalne wartości – po 21 punktów otrzymały Kniaziwska rada wiejska oraz Ripnenska rada wiejska. W zależności od ilości punktów w skali tej wyodrębniono 3 grupy terenów różniące się stopniem potencjału rekreacyjnego:

1. do 25 punktów – tereny z niskim potencjałem rekreacyjnym;
2. od 26 do 35 punktów – tereny ze średnim potencjałem rekreacyjnym;
3. ponad 35 punktów – tereny z wysokim potencjałem rekreacyjnym.

Podsumowując, ocenione zostały 23 górskie wiejskie wspólnoty terytorialne oraz wyznaczono ich procentowy udział u każdej z grup (tab. 1 oraz rys. 2).

W ten sposób, tereny które uzyskały do 25 punktów (26%) z niskim potencjałem rekreacyjnym zajmują powierzchnię 8578,9 ha (rady wiejskie: Kniaziwska, Ripnenska, Ciniwska, Jasenowecka, Wilchiwska, Werchniostrutynska). Tereny te są gęsto zaludnione z krajobrazem antropogenicznym, brakiem obszarów

przyrody chronionej. Infrastruktura transportowa, połączenia z centrum rejonu i centrum obwodu są tu wystarczająco dobrze rozwinięte. Środowisko naturalne tego obszaru jest znacznie zagrożone poprzez działalność człowieka (wzrost liczby nielegalnych śmietnisk, emisja szkodliwych substancji do atmosfery oraz zrzuty ścieków do zbiorników wodnych).

Obszary, ze średnim potencjałem rekreacyjnym, które otrzymały od 26 do 35 punktów (35%) obejmują tereny następujących wiejskich rad: Hrabiwskiej, Łopianskiej, Kaminskiej, Werbiwskiej, Riwnenskiej, Petrankiwskiej, Krasnenskiej, Sływkiwskiej, o łącznej powierzchni 19 574,6 ha. Tereny te różni od poprzednich mniejsza gęstość zaludnienia. Położone są w podgórskiej części rejonu, warunki komunikacyjne ulegają pogorszeniu, wzrasta liczba obiektów turystycznych, podnosi się poziom infrastruktury rekreacyjnej oraz wzrasta powierzchnia terenów objętych różnymi formami ochrony przyrody.

Tabela. 1. Punktowa ocena potencjału rekreacyjnego górskich obszarów wiejskich Rożniatowszczyzny

Table 1. Bonitetna assessment of the recreational potential of mountain rural Rozhnyativschyny

Suma punktów jednej rady wiejskiej Total score of a village council	Liczba rad wiejskich, jednostek Number of village councils, units	Odsetek rad wiejskich całości, % Percentage of village councils of the total, %
Do 25 punktów, Up to 25 points	6	26
Od 26 do 35 punktów, From 26 to 35 points	8	35
Ponad 35 punktów, More than 35 points	9	39
Ogólna suma, The total amount of	23	100

Źródło: opracowanie własne
Source: Authors' own study

Ponad 35 punktów (39%) otrzymały obszary z wysokim potencjałem rekreacyjnym (rady wiejskie: Dubiwska, Nebyliwska, Spaska, Suchodilska, Hemińska, Łuhiwska, Łypowecka, Jasenska, Osmołodska), które obejmują obszar 84 553,4 ha (przekraczają trzykrotnie powierzchnię łączną dwóch poprzednich grup). Są to głównie górskie miejscowości, w granicach których mieszczą się lecznicze źródła mineralne, obszary ochrony przyrody, takie jak park narodowy „Hrofa” (rys. 3), rezerваты przyrody „Jajkiwski” i „Turowa dacza”, obszar chronionego krajobrazu „Rzeka Limnycia”, a także 15 zespołów przyrodniczo-krajobrazowych o znaczeniu lokalnym (na przykład „Arszycia”, „Słobusznicia”, „Magura”, „Łopysznicia”, „Jała”, „Hryhitlywa”, „Berehy”, „Kotylec” oraz inne).

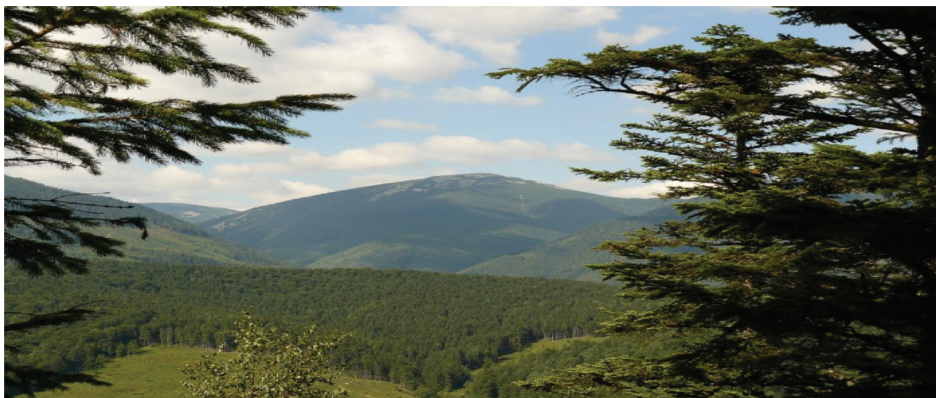
Te tereny oprócz ciekawych obiektów naturalnych posiadają najbardziej rozwiniętą infrastrukturę turystyczno-rekreacyjną, gęstą sieć szlaków turystycznych oraz łatwą dostępność.

Źródło: opracowanie własne
Source: Authors' own study

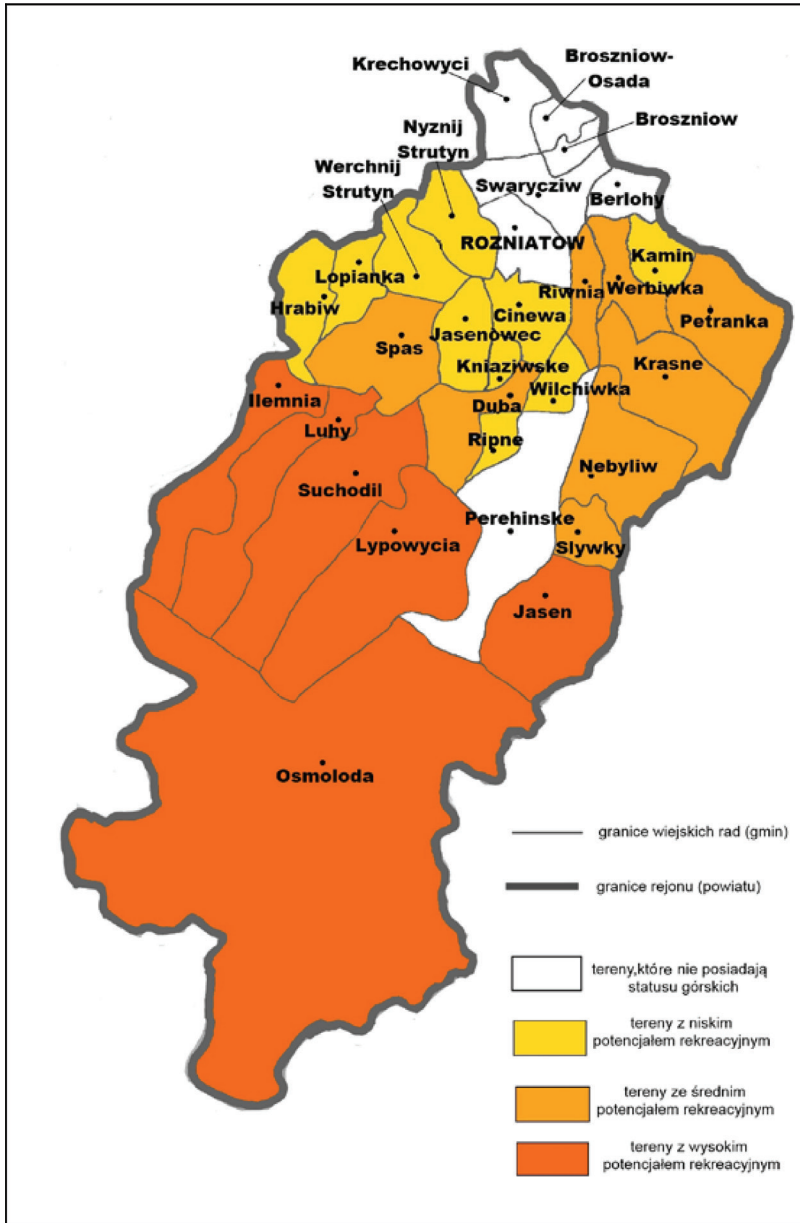
Rysunek 2. Dystrybucja górskich obszarów wiejskich Rożniatowszczyzny według potencjału rekreacyjnego

Figure 2. Distribution of mountain rural Rozhnatovshchyna for recreation potential

Rysunek 3. Obszary parku narodowego „Hrofa” z widokiem na górę Hrofę (fot. autorki, lipiec 2012)

Figure 3. Areas of the national park “Hrofa” with a view to the top Hrofa (photo by the author, July 2012)

Źródło: opracowanie własne
Source: Authors' own study

Rysunek 4. Potencjał rekreacyjny górskich obszarów wiejskich rejonu Roźniatowskiego
Figure 4. Recreational potential mountainous rural area Rozhniativ

Na podstawie wyników uzyskanych z badań potencjału rekreacyjnego górskich wiejskich terenów w rejonie Rożniatowskim w obwodzie Iwano-Frankowskim, wykonanych metodą punktową opracowano mapę kartograficzną (rys 4). Zaznaczono na niej obszary z różnym stopniem potencjału rekreacyjnego i odpowiednio, z różną przydatnością dla rozwoju turystyki.

W wyniku przeprowadzonej wyżej analizy i zdefiniowania potencjału rekreacyjnego wiejskich miejscowości w rejonie Rożniatowskim, sformułowano poniżej następujące cele operacyjne służące zwiększeniu i wspieraniu rozwoju regionu:

Dla zwiększenia atrakcyjności regionu i poprawy warunków życia mieszkańców, należy:

1. Poprawić stan infrastruktury drogowej i socjalnej.
2. Wyznaczyć nowe szlaki turystyczne i dbać o istniejące.
3. Zbudować trasy i wyciągi narciarskie
4. Rozwinąć bazy turystyczne i noclegowe, prywatne „zielone” rezydencje, restauracje i jadalnie z lokalną, regionalną kuchnią, campingi, miejsca odpoczynku
5. Dbać, rozwijać muzea tradycji lokalnych, wspierać lokalne tradycje folklorystyczne
6. Wspierać lokalne rzemiosło ludowe (rzeźbiarstwo, tkactwo, wyszywanie artystyczne)
7. Wyznaczyć, subsydiować i budować trasy rowerowe i boiska sportowe.

Cele te osiągnąć można poprzez:

- wyznaczanie i oznakowanie znanych oraz planowanych nowych szlaków turystycznych na szczyty gór Sywula Mała, Sywula Duża, Hrofa, Arsycia, Wysoka, Popadia, do jeziora Suwenir (obwód Zakarpacki);
- wyznaczenie atrakcyjnych turystycznie działek, posiadających perspektywę ich zabudowy pod kompleksy turystyczne, bazy, hotele, campingi, wyciągi w okolicach wsi Osmołody, Kuzmynca, Hrynkowa;
- uruchomienie środków finansowych dla inwestycji wspierających rozwój turystyki i rekreacji;
- przeznaczenie funduszy z budżetów lokalnych, rejonowych, obwodowych, państwowych i prywatnych na poprawę stanu dróg oraz na kompleksową rozbudowę sieci transportowej w rejonie;
- umieszczenie w środkach masowego przekazu oraz w sieci internetowej reklam o miejscowościach górskich Rożniatowszczyzny, promujących je jako ośrodki turystyczne;
- zachęcenie miejscowej ludności do stworzenia prywatnych kwater, małych baz wypoczynkowych z oryginalnymi ludowymi elementami (architektura, kuchnia, życie codzienne, zwyczaje, obrzędy, rzemiosło).

WNIOSKI

Ogólnie można stwierdzić, że obszary wiejskie w rejonie Roźniatowskim w obwodzie Iwano-Frankowskim posiadają znaczący potencjał rekreacyjny, przejawiający się przede wszystkim w wysokim stopniu zachowania warunków naturalnych oraz dziedzictwa historyczno-kulturowego, w połączeniu z czystym, z ekologicznego punktu widzenia, środowiskiem naturalnym, dziewiczą przyrodą na wielkich przestrzeniach. Pewien problem stanowi niewystarczający stopień rozwoju infrastruktury (transportowej i turystycznej) dla rekreacyjnego wykorzystania na peryferiach oraz w południowo-wschodniej i południowo-zachodniej części rejonu.

W celu nieprzerwanego rozwoju walorów rekreacyjnych badanego rejonu niezbędne jest utrzymanie i wypełnienie podstawowych zadań operacyjnych nakierowanych na poprawę sfery turystycznej, a także opis i inwentaryzacja pomników przyrody, zabytków kultury materialnej i sakralnej w miejscowościach górskich, aktywne informowanie o możliwościach zaplecza rekreacyjnego poszczególnych obszarów wiejskich rejonu, monitorowanie potrzeb odpoczywających w górskich miejscowościach, stworzenie odpowiedniej infrastruktury sprzyjającej rozwojowi turystyki.

LITERATURA

- Hileckij J. R. (2009) *Ukraiński Karpaty: Piszochidni marszruty*. Putiwnyk. Ladeks, Lwiv, 96s.
- Hnatiw P. S. (2007) *Konceptualni zaszydy staloho rozwytku girskogo regionu* [Hnatiw P. S., Kozłowskij M. P., Maryskewycz O. H. ta inszi], za red. M. A. Holubcja. Polli, Lwiv, 228s.
- Kistowski M. (1993) *Metoda oceny potencjału rekreacyjnego na przykładzie Polski północno-wschodniej*. Ekologia krajobrazu w badaniach Terytorialnych Systemów Rekreacyjnych. Materiały z Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej...23-24 października 1992 roku, Poznań-Błażejewko. Wydaw.Kraj.Inst.Badań Samorz., 53-57 s.
- Melnyk A. W. (2002) *Pryrodni terytorialni komplekxy (landszafty)*. U kn. Likarski roslyny Iwano-Frankiwskoi oblasti. Za redakcijeju Prychodka M. M. Iwano-Frankiwsk, s. 66-76.
- Prychodko M. M., Parpan W. I. (2000) *Pryrodno-zapowidni terytorii ta obiekty Iwano-Frankiwshczyzny*. Iwano-Frankiwsk, 271s.
- Runge J. (2006) *Metody badań w geografii społeczno-ekonomicznej – element metodologii. Wybrane narzędzia badawcze*. Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice, 700 c.
- Rutynskij M. J. (2006) *Silskij turizm: nawczalnyj posibnyk* [M. J. Rutynskij, J. W. Zinko]. Znannja, Kyjiw, 271s.

Swystowycz R. K., Kowalczuk O. M. (2000) *Mandriwka po Centralnych Gorganach*.
Plaj, Iwano-Frankiwnsk, 132s.

Zakon Ukrainy (1995) „Pro status girských naselenych punktiw w Ukraini”. Widomosti
Werchownoi Rady (WWR) – №9, s. 58-59

Mgr. Inna Krekhovetska
Carpathian National University of Vasyl Stefanyk,
UKRAINE, Iwano-Frankowsk, vul. Shewchenka, 57
76025, +3 8 (097) 74 74 496
inka14@ukr.net